

in da se razširi volilna pravica v meri, ki odgovarja sedanjemu velikemu času in dopolnjenim ljudskim žrtvam ter se ozira na življenjske državne pogoje.

Cesar, ki tako blago in pravično misli, nam je jamstvo za mogočen razvoj tudi v našem ustavnem življenju. In pri nas se je marsikaj spremembe potrebno. V gosposki zbornici niso vsi stanovi in vsi narodi svojem številu in pomenu primerno zastopani. Kmeti in delavski stan nimata nobenega zastopnika, naš slovenski narod trenutno tudi nobenega. Poslanska zbornica je še v tem oziru vedno nepravilno sestavljena, ker imajo nekateri narodi več zastopnikov, kakor jim gre po enaki volilni pravici z ozirom na druge narode. Deželni zbori še imajo vedno zastopstvo, ki sloni na predpravicah nekaterih stanov. Tudi okrajni zastopi nimajo širjega volilnega reda, istotako občinski zastopi ne.

Vsa znamenja kažejo, da pride ljudstvo pod sedanjim velikodušnim cesarjem v polni meri do svojih zaželenih pravic.

Mirovno gibanje.

Mirovna misel kljub vsem navidezno nasprotnim pojavom napreduje. Pri tem nas tudi ne sme motiti dejstvo, da se vedno nove države pridružujejo že vojskujočim državam. Njim je pač mnogo na tem, da so pri mirovnih pogajanjih tudi zraven.

Ko se je začela ruska revolucija, ni bilo izkjučeno, da bo Rusija sklenila z nami posebej mir. Mislili smo, da bo potrebovala miru na zunaj, da se lahko uredi na znotraj. Toda kakor se vidi, je bila ruska revolucija boljše organizirana, kakor se je splošno sodilo. Četudi vse ne gre gladko, vendar do novih notranjih nemirov še ni prišlo. Četverosporazum je imel na Ruskem pač lažje delo kakor pa mi. Njemu je bil prost dostop. Agitatorji, časniki in tiskar so delali zanj neovirano na ruskih tleh, mi smo mogli vplivati le oddaleč.

Kljub temu pa mirovna misel na Ruskem ni uspala. Pač se voditelji izrekajo sedaj proti posebej miru in za nadaljevanje vojske, toda za splošen mir bi bili takoj, kajti ruska odporna sila je vsled velikanskega revolucijskega pretresa vendar le veliko trpela na frontah in v zaledju. Za to lahko rečemo, Rusija je pač za mir, a samo za splošen mir, ker upa pri splošnih mirovnih pogajanjih doseči boljše uspehe, kakor pri posebej miru. Notranje razmere pa, še ravno so razrahljane, še vendar niso tako nevarne, da bi bila že danes prisiljena za posebej mir.

Socialdemokrati bodo ta mesec imeli v Stockholmu mirovni shod, na katerega bodo prišli socialistični zastopniki iz vseh vojskujočih se držav. Ta shod je tako zamišljen, kakor mednarodni katoliški shod v Curihu meseca februarja letošnjega leta. Namen njegov je, da poglobi mirovno misel v vojskujočih se državah. Sicer se četverosporazumovi socialisti nekoliko kujajo, toda na vse zadnje bo shod, če pride na njem tudi do besednih spopadov, vendar nova vspodbuda državam, da ustavijo nesrečno vojsko.

nočne arbačice. V toliko pa je vplivalo to odkritje na obersta, da odslej ni zmerjal nobenega prostaka več, če bi se bil pri detiliranju drgnil tudi z vsemi štirimi.

Nemarno golazen smo pasli od tedaj vsi z neznanimi presledki do sredine leta 1915. Vseh mogočih zdravil, strašil in še babjega praznoverja smo se oklepali, da bi prepočili krvoloke, a bilo je vse zastonj. Najbolje zoper uši je pač smrtna kazen s pomočjo obeh palcev na rokah. Kolikor jih pobiješ v prostem času, toliko manj te jih ugrizava in izsesava v noči. Temu na prvi pogled tako zelodec obračunajočemu poslu so se privadili sčasom vsi. V vsakem prostem času je tolkel uši prostak in oberst. Jezdeci so polagali svoje perilo pod sedlo, da se je napilo konjskega potu. Konjski pot smrdi ušem, pred tem resnično ubežijo.

Kaj jednostavno in priprosto sredstvo, da se slovek pri pobitaniu preveč ne zmuči, je ogenj. Vojaki so navadno zanetili mogočen plamen. Ob straneh so zabili rogovile in jih zvezali s povprečnimi kolci. Na ta podstav so položili perilo in posedli okrog ognja. Vročina in dim omamita uš, da se spuсти iz perila v ogenj ter razpoči v žrjavici, ako je dobre reje, s slinim puhom kot šrapnel. Moštvo je pri tem razpokavanju od vročine onemoglo in opečeni uši uživalo veliko smeha in zabave.

Vzrok, da nas je mrovaril v prvih mesecih ta mrčes noč in dan, je tičal v tem, ker smo bili danes in, jutri tam. Vedno na potu, v naporih in v bojih. Nikdo ni utegnil se preobleči ter ocediti. Če je tudi eden premenil perilo, sosed, s katerim je v noči poštival, pa ne, zjednašili se so krvosedi k vsakemu na polozice.

Največja ušja brezobzirnost je ta, da ščiplje in ugrizava ta grdeba v noči in še vojaka, ki je zelo

Sedaj imamo mesec maj, ki je posvečen Kraljici miru. Veliko govorimo o miru, toda molimo zanj mnogo manj kakor v začetku vojske. Meseca majnika lahko popravimo, kar smo v zadnjem času zamudili.

Več prosa.

Ravnatelj g. Rohrman piše v dobrourejevanih "Dolenjskih Novicah":

"Med rastline, ki so postale v sedanjem času večjega pomena, spada tudi prosa.

V prejšnjih časih, dokler niso bili ljudje vajeni na riž, se je sejalo po naših krajih sploh veliko več prosa. Pozneje je pa riž izpodrival prosa, tako, da se je v zadnjem času sejalo sploh manj prosa. A danes je pa prosa zopet na višku in vredno, da ga bolj pridelujemo.

Prosa se ne odlikuje samo s svojo bogato rodovitnostjo in s svojim tečnim zrnjem, ki je danes najboljši nadomestek za riž, ampak tudi z različnimi lastnostmi, ki se zelo prilegajo našim potrebam, in ki hodijo danes bolj v poštev, kakor le kdaj poprej.

Pri prosu je danes najbolj povdarjati, da je ta rastlina malotrebna, da ne zahteva ne močno gnojenje in ne močnega dela. Vedeti moramo, da se ne da o rastline, zlasti prstine in okopavine, ki se danes močno priporočajo, poljubno razširjati, da smo pri teh rastlinah odvisni od gnoja in da nam danes obojega manjka.

Pa tudi v drugih ozirih je prosa dobro došla rastlina, ker jo sejemo najbolj pozno, tako, da jo je mogoče spraviti na tisto njivo še kot drugi pridelek. Pri nas se seje prosa z najboljšim uspehom po rdeči detelji ali pa po kakih drugih zgodnji krmski rastlini, kakor n. pr. zeleni rži.

Če je šla letos kje zimska strn po zlu (je slabo prezimila), tudi nimamo za take prostore dosti boljših rastlin, kakor je prosa, tako, da je prav, če se vsaj en del takih prostorov poseje s prosom.

Ob letošnji pozni in dozdaj za delo skrajno neugodni spomladi nam pri prosu tudi to ugaja, da pride njegova setev nazadnje na vrsto, namreč koncem meseca maja in junija, ko se že zvrste vsa druga spomladna dela in se ni več bati nobene zamude zaradi nedostajanja delavnih moči.

Potrebno seme se bo dalo tudi še dobiti, ker ga je sploh malo treba. Za en oral zadostuje namreč 18 do 20 litrov semena.

In če nazadnje še to vpoštevamo, da daje prosa slamo, ki je prvovrstna in večkrat boljše, kakor slabo spravljeno seno, moramo priti do zaključka, da daje danes prosa v resnici pridelek, ki je vreden vsega vpoštevavanja in ki zasluži, da ga pospešujemo in po možnosti povzdignemo.

Dostavljamo, da se naj slovenskoštajerski kmetje za semensko prosa in tudi za jdo takoj obrnejo do okrajnih žetvenih komisarjev, ki jih navajamo na drugem mestu!

Naše žrtve za domovino.

Pretrsljiva in nepričakovana žalostna novica je zadela Zamudovo hišo iz Stanetinec pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Oče in gospodar je nagle smrti zapustil to nemirno in solzno dolino. Bil je

potreben spanja kot riba vode. Bili smo pa tudi že vsled drgnjenja in nočnega praskanja do krvi razmesarjeni, celo telo je bila ena skeleča krasta.

Eno hvalevredno plat teh ogabnih trinogov pa sem vendarle dolžan omeniti: Galiska uš ne silí v lase na glavi.

Kakor hitro je prenehala premična vojna, in so se začeli pozicijski boji iz stalnih strelskih jarkov, se je omejila, oelo ponehala doba krvavega ušjega kraljestva.

Zapisal sem te vrste o mrčesu še precej kratko in površno, a vendar morda za občutljivi, nežni spol še prenatanko in prerobato. Te razprave se ne sramujem in ne ertam, ker živimo v časih bridke in posurovele resnice, kateri se mora umakniti prisiljena in priučena občutljivost. Vprašanje o ušeh je vredno v vojaškem življenju resnega pomisleka: spada pa tudi v pomehkuženo, varno zaledje, kjer se danes tudi ne šetamo med samimi z rožicami posutimi gredicam, ampak stopamo sklonjenih glav mimo bodočega vražjega strica in kopriv.

Uši smo se torej našli kot berači na blatnem in deževno mlakužastem umiku od Grodeka do Przemysla. Tedaj, ko smo se mi v septembru bližali trdnjavi Przemysl, so ravno napeljavali okrog utrdb brezštevne žične ovire, zakopavali topove in izkopavali razne poljske, nove utrdb v okolici mesta. Przemysl že ima po naravi trdnjavsko lego, ker leži v kotanji, ki jo obdajajo krog in krog večji in manjši griči. Utrdbe so precej daleč zunaj mesta, katero oklepajo in branijo v mogočih, mnogobrojnih krogih. Za našega umika so ravno trebili po okolici gozdove in požigali krasne vasi v trdnjavski okolici, da bi ne služile sovražniku v kritje. Kaj žalosten prizor so nudili ti strašne mogočni plameni v krogu, ki se požirali take lepa poslopja, katera je pozidala

najljubši in najdražji zaklad Zamudove hiše. V najlepši dobi 32 let je moral darovati svoje življenje na oltar domovine. Nahajal se je v rezervni bolnišnici v Reki, kjer je dne 8. januarja umrl. Bilo je 11 mesecev, odkar se je za vedno poslovil od doma. Kakor da bi bil slutil svojo smrt, je še pred dnevi pisмено opozarjal otroka, naj pridno zahaja v šolo. Rajnega Karela je vse rado imelo.

Dne 2. aprila je na soški fronti ponesrečil mlad mož, lončar Iv. Lašič iz Hranj. g. v. pri Sv. Tomažu blizu Ormoža, oče sedmero otrok. Bil je cela tri leta na bojišču. Mož je veliko žrtvoval. Bil je marljiv delavec. Z visokega Javorčeka je burja navalila v njegovo kritje vode in kamenja s tako silo, da mu ni bilo mogoče uiti. Kako hrabro se je mož branil za dom in cesarja, priča njegov poveljnik, g. stotnik Vidic, kateri je za obupano družino med sobojevniki in s svojim lastnim prispevkom nabral čez 3000 K. Družina padlega se srčno zahvaljuje g. poveljniku in vsem darovalcem, kateri so ji v skrajni sili in v obupu priskočili na pomoč. Tudi narednik g. Mat. Vaupotič je veliko storil, da olajša gorje ubogim otrokom. Srčna mu hvala!

Naš prijatelj Vincenc Ferencak nam piše iz bojišča: Dne 18. aprila t. l., ob pol 7. uri zvečer, je sovražnik streljal preko Soče v naše strelske jarke z granatami in šrapneli. Trije štajerski Slovenci so se pri tem smrtno ponesrečili. Dva sta kar v tistem trenutku bila mrtva, le ubogi desetnik Janez Višnar se je še mučil dva dni. Bil je od prve granate, katera je v skalo padla, zadet. Drobec skale je zadell Višnarka v glavo; bil je takoj brez zavesti. Med nadaljnjim streljanjem sem ga spravil v ležišče in v noči smo ga spravili v poljsko bolnišnico na Čepovan. Tam je bil dne 20. aprila pokopan ravno pri larni cerkvi. Bil je zvest vojak in veren kristjan. Bil je tudi naročnik "Slov. Gospodarja."

Od Sv. Benedikta v Slov. gor. nam poročajo: Svoje življenje je dal za domovino in cesarja dne 22. aprila mladenič Jožef Keuc iz Zenjaka. Na južnem Tirolskem počiva tvoje mlado telo, prijatelj naš mladi; na bojiščih še jokajo za teboj 3 starejši bratje, doma pa sestre z očetom in materjo. Prosi v nebesih za svoje ljube in za milo domovino svojo!

Od Velike Nedelje se nam piše: Neizprosna smrt ima pri nas veliko žetev. Dne 13. aprila smo spremljali k zadnjemu počitku moža-črnovojnika Vincenca Munda iz Trgovišča. Rajni je bil že od začetka vojske poklican v vojaško službo, ter si je tam nakopal bolezní. Zadnji čas pa je bil za nekaj mesecev oproščen. Na svojem domu pri ženi in otrocih je, spreviden s sv. zakramenti, umrl. Bil je povsod spoštovan ter dober gospodar, ud gasilnega društva trgovskega skozi 22 let. — Dne 27. aprila pa smo položili v hladni grob mladeniča vojaka Henrika Cvetko, tudi iz Trgovišča. Boril se je 18 mesecev proti izdajalskemu Lahu. Dobil je 14 dni dopusta ter pri svojih starih, bratih in sestrah nagle smrti umrl. Zadel ga je kap. Bil je tudi član Marijine družbe ter povsod zelo priljubljen mladenič. Spremili in nesli so ga na dom miru mladeniči-vojaki, ki so ravno bili na dopustu, ter tudi v velikem številu Marijina družba. Do svidenja v nebeški domovini!

Vsem padlim slovenskim junakom naj bo ljubi Bog večni Plačnik!

žuljava roka v teku stoletij. V požganih vaseh so prizanegli le cerkvam. Gonili so tudi nepregledne črede govede v kritje trdnjave. Za utrjenimi griči in holmi so gradili obsežne lesene barake za obrambne čete.

Dve taki baraki so odkazali tudi nam v nočih. Spali smo dobro in bili do trda uverjeni, da nas obdržijo v obrambo trdnjave. Oh, s kakim veseljem smo se oprijeli tega upa, ki nam je zagotavljal vsaj stalno streho in varnost pred dežjem.

Drugega jutra po dohodu sva se napotila s Franclom v mesto, da si kaj nakupiva in dobiva kaj boljšega za pod zob in po grlu. Przemysl je veliko, močno židovsko mesto, a precej snažno in na pogled prikupljivo. Mislim, da je že gledala v mirnih časih vojaška oblast na čednost in snago po ulicah. Židje bi ga bili iz prirojenega, lastnega nagiba gotovo okabljali z gnojem in nesnago. Jesti se je tedaj dobilo in pijače tudi, karkoli je kdo poželel.

Midva sva si nakupila tolikanj potrebnega perila in drugih reči. Nosil sem v kupljenem nahrbtniku in v rokah vse polno raznega blaga kot kraški tovarni osel. Saj tedaj se že ni nikdo spodtkikal, če je tovoril tudi častnik na lastnem hrbtu.

Na trgu v bližini vojaškega kazina je precej visok, ograjen, kamenit stebel s kipom Matere božje. Dotod sem privlekel svoj tovor na hrbtu in v rokah, dalje ni šlo, preveč je bilo za moje moči. Odložil sem pri kipu in Franc se je odpravil v mesto, da iztakne kakoga voznika, ki bi nama zapeljal za dober denar nakup do naše barake. Če me je kedaj namazal prijatelj s svoje obljubo, tokrat me je potegnil za celo štiri ure. Lahko umljivo, da sem bil nevoljen in sem robantil stojič tik nahrbtnika cele v jez in togoti grozne štiri ure.

(Dalje prih.)